

Wel last van Antilliaanse pubers, geen oog voor Antilliaanse kleuters Pedagogische politie ter voorkoming delinquentie

In de grote steden vragen de Antilliaanse jongeren bijzondere aandacht. Een groeiende groep straatbendes veroorzaakt veel overlast. Politie en justitie hebben hun handen vol aan deze jongeren. De excessen zijn onverdraagbaar; het schaadt de verhoudingen in de steden en de relatie tussen Nederland en haar overzeese eilanden. Gelden worden steeds aan het einde van de keten ingezet. Het beleid is curatief, de resultaten zijn niet afdoende en voor veel betrokkenen zijn de trajecten frustrerend. Ook op de Antillen nemen de problemen toe. De media berichten regelmatig over de toename van geweld bij minderjarigen.

**More social workers
needed for children**

**Student detained for
violent behaviour**

**Teachers want insurance
against vehicle damage**

**Teen's shooting may have
stemmed from school fight**
Mother pleads for violence to cease

**Academy school
board wants
punishment to
cross school
bounds for fighters**

**16-year-old arrested
for threatening teacher
and throwing rocks**

**Six youths held for
violent robberies**

**COURT NEEDS
HELP WITH KIDS**
Insufficient homes and staff hamper child-intervention efforts

**Security guard beaten by
Vocational School student**

Marcel van Herpen, projectleider van het expertisecentrum voor ErvaringsGericht Onderwijs in Nederland, maakt zich al jaren druk om Antilliaanse kinderen en schreef de nota 'Verbondenheid: het preventieve antwoord op delinquent gedrag van Antilliaanse jongeren.' Daarin introduceert hij een nieuw beroep: de 'pedagogische politie' als schakel tussen kansrijke kleuters en afgeschreven adolescenten.

Eerst het goede nieuws...

Marcel van Herpen kwam zo'n tien jaar geleden in contact met een basisschooldirecteur op St. Maarten. De directeur was na het lezen van diverse publicaties over het ErvaringsGericht Onderwijs (E.G.O.) geïnteresseerd geraakt in dit concept. Van Herpen werd geïnviteerd en vloog naar 'friendly island' om er zijn kennis en ervaringen te delen. Samen met enkele enthousiaste directeuren en leerkrachten op St. Maarten richtte hij er in 1999 de stichting E.G.O. St. Maarten op. Sinds die tijd begeleidt en ondersteunt het Expertisecentrum ErvaringsGericht Onderwijs Nederland een groeiend aantal basisscholen op St. Maarten. De resultaten zijn goed. De scholen die al jaren met het E.G.O.-concept werken hebben hun werkvormen veranderd. Van klassikaal onderwijs waarin de leerkracht het hele curriculum dicteerde, evolueerde het onderwijs naar een nieuwe organisatie, waar de kring, contractwerk, projectwerk, ateliers en vrije keuze gangbare werkvormen werden. De kinderen kregen hierbij steeds meer inbreng. Op de E.G.O.-scholen op St. Maarten klinkt 's ochtends geen bel meer en de kinderen staan er niet langer meer in de rij. Ze komen rustig binnen en gaan in hun klas aan de slag. In de klassen zijn hoeken ingericht met uitdagende materialen. In deze klassen is gezorgd voor een duidelijke en overzichtelijke organisatie en de kinderen weten wát ze kunnen doen en wannéér. Terwijl de leerkrachten instructie geven aan een groepje kinderen, werken de andere kinderen aan hun weektaak. Ze helpen elkaar daarbij. Iedere week begint met een weekopening, waarin de hele schoolgemeenschap presentaties verzorgt en met elkaar viert. Op St. Maarten is dit onderwijsconcept, met een permanente aandacht voor welbevinden en betrokkenheid, nog geen gemeengoed. Er zijn bovendien veel problemen in

het onderwijs: de Nederlandse schooltaal voor Engelstalige kinderen, de Nederlandse methoden voor de Caraïbische context en een chronisch gebrek aan geld.

Thuis en op school ontkoppeld

De problemen waarmee de scholen op de Nederlandse Antillen in toenemende mate te maken hebben, zijn niet enkel van onderwijskundige aard. De problemen die veel kinderen ‘van thuis meenemen’, zijn talrijk en complex. Er zijn veel eenoudergezinnen. Grote groepen kinderen kennen hun vader niet, veel moeders hebben financiële en sociale problemen en grote groepen kinderen kunnen derhalve voor hun opvoeding thuis niet terecht. Het zijn vaak die kinderen die op school drukker en agressiever zijn. Leerkrachten hebben last van lastige kinderen, ze worden eerder bestraft, krijgen onvoldoendes, worden buiten gezet en soms zelfs geschorst. Terwijl de thuisbasis niet in staat is om die kinderen een veilige plek te geven, worden ze door het schoolsysteem ook nog eens buitengesloten. Deze kinderen raken zowel thuis als op school ontkoppeld. En dat is precies de basis van de problemen die later in de grote steden ervaren wordt.

De-linken of verbinden

De faculteit criminologie van de Katholieke Universiteit Leuven heeft samen met het Centrum voor ErvaringsGericht Onderwijs onderzoek gedaan naar delinquent gedrag bij jongeren. Onderzoekers hebben aangetoond dat er een evidente relatie is tussen delinquent gedrag en ontkoppeld zijn (ge-de-linkt). Mensen die ontkoppeld zijn van zichzelf, de ander, de natuur en hun omgeving kunnen delinquent gedrag gaan vertonen. De simpele tegenovergestelde vaststelling is, dat iemand datgene waarmee hij verbonden is, niet beschadigt. Opvallend is dat de leerkrachten in het basisonderwijs op de Antillen al in een vroegtijdig stadium weten welke kinderen bedreigd worden in hun ontwikkeling, ontkoppeld raken én mogelijk delinquent gedrag gaan vertonen. Hun vermoedens worden achteraf maar al te vaak bevestigd. Voor een andere aanpak ervaren de leerkrachten weinig steun van maatschappelijke instanties en van de overheid.

Van Herpen: “We weten dus dat de thuissituatie op de Antillen voor veel kinderen niet afdoende is om prettig en veilig op te groeien en we weten dat de huidige schoolsystemen de ontkoppeling van deze kinderen zelfs bevordert. Daarbij weten we ook nog precies om welke kinderen het gaat. Je hoeft geen psycholoog of pedagoog te zijn om die kinderen in de klassen en op de speelplaats er uit te halen. Is het dan niet logisch om de problematiek van de Antilliaanse jongeren te onderkennen vanaf het moment dat ze naar school gaan, of liever nog vanaf het moment dat ze geboren worden. Het is toch volstrekt duidelijk waar de problemen in pedagogische zin ontstaan. De delinquente puber was een kleuter met behoeften die niet gezien en gehonoreerd werden. De aandacht voor het welbevinden en de betrokkenheid van deze kinderen moet op alle scholen worden gestimuleerd. Daarbij is de belangrijkste taak voor de school het realiseren van verbondenheid.”

Milan

Ria Uiterloo is voorzitter van de stichting ErvaringsGericht Onderwijs St. Maarten. Zij stond aan de wieg van de onderwijsveranderingen en beschrijft in een voorbeeld hoe de samenwerking tussen ouders, kinderen en leerkrachten succesvol zijn. Uiterloo: *“We hebben heel veel kinderen uit sociaal zwakke milieus. Jonge kinderen worden hier al vroeg met problemen geconfronteerd die ze niet kunnen plaatsen en verwerken. Hun territorium is de buurt waar ze de problemen vaak zelf op moeten lossen. Milan is zo’n jongen. Hij zit in groep 8. Zijn ouders zijn gescheiden. Hij woont soms bij zijn moeder en soms bij de moeder van zijn vader. Milan vertoonde in de loop van de tijd steeds agressiever gedrag en was niet aanspreekbaar. Na conflicten met andere kinderen liep hij steeds scheldend weg. Moeder beschuldigde de school van onbegrip. Zij verweet de directeur dat haar zoon overal de schuld van kreeg. Op een onbewaakt moment sloeg Milan een jong kind in elkaar. De ouders van het jongetje schakelden direct de politie in en haalden het schoolbestuur erbij. De politie pikte Milan op in de buurt waar hij na school meestal rondzwierf. Jessie, de directeur van de school, nam hem mee naar huis en liet hem tot rust komen. In de dagen erna ging Milan regelmatig met Jessie mee. Ze nam hem mee naar de film en sprak veel met hem. Jessie kwam er achter dat zijn ouders niets met hem ondernamen. In een gesprek met de ouders vertelde moeder dat ze Milan al zo vaak gewaarschuwd heeft voor andere kinderen. Ondanks dat ze hem regelmatig sloeg, werd zijn gedrag als maar erger. Naar aanleiding van deze gesprekken werd moeder verplicht een oudercursus te volgen. Slaan en schreeuwen werd verboden. De leerkrachten die met Milan werken hebben dezelfde strategieën gehanteerd om verbondenheid met hem te creëren. Milan is aanvoerder geworden van het honkbalteam van school en zijn ouders komen vaker langs om even te praten over positieve veranderingen. De moeder is zich er inmiddels van bewust dat slaan, schreeuwen en isolatie ontkoppelen. Haar verbondenheid met de school en de verbondenheid tussen Milan en de leerkrachten hebben hopelijk delinquent gedrag voorkomen.”*

De pedagogische politie

In zijn nota pleit Van Herpen voor een preventief beleid, gericht op de voorspelbare ‘drop-outs’. Hij wil steun van de over het algemeen mannelijke politie aan de over het algemeen vrouwelijke leerkrachten. Hij beschrijft een nieuwe functie: de ‘pedagogische politie’ als schakel tussen kansrijke kleuters en afgeschreven adolescenten. De pedagogische politie is een man met autoriteit en gezag. Hij heeft kennis van en affiniteit met de politiewereld, de opvoed- en onderwijskunde en de Antilliaanse cultuur. Hij moet coördinerend optreden tussen thuis, school, politie, politiek en maatschappelijke organisaties, met als opdracht kinderen die door een bedreigde thuissituatie gevaar lopen ontkoppeld te raken, zo vroeg mogelijk te signaleren en samen met alle belanghebbende partijen te volgen. De pedagogische politie moet al het mogelijke in het werk stellen om verbondenheid te (laten) creëren voor de groep bedreigde kinderen. Ook moet hij scholen en organisaties gerichte acties laten nemen die het welbevinden, de betrokkenheid en de verbondenheid verhogen. Van Herpen denkt hierbij o.a. aan voor- en naschoolse activiteiten, sport, studie én werk. Uiteraard moet deze pedagogische politie een sleutelfiguur worden in het advies aan beleidsmakers. Hij is een functionaris die de beginselen van verbindende (onderwijs-)concepten uitdraagt. De samenhang met verbindende organisaties zal het welslagen bepalen. Er moeten bindende organisaties naast hem staan, ook voor de 12- tot 15-jarigen. Daar hebben we in Nederland al prachtige voorbeelden van. Denk hierbij aan brede scholen die samenwerken met jeugdzorg, bedrijven et cetera.

Kleuters zijn geen verkiezingsitem

Van Herpen: *“De praktijk heeft aangetoond dat veel goedbedoelde initiatieven tot nu toe weinig hebben opgeleverd. Dat komt omdat de initiatieven niet leiden tot verbondenheid en*

niet vanuit de basis werden beschouwd. Pedagogiek 'scoort niet'. Kleuters zijn geen verkiezingsitem. Maar het zijn die kleuters die nog leer- en vormbaar zijn. Verbondenheid met elk individu is niet alleen wenselijk, het is pure noodzaak. We weten inmiddels dat één individu een hele gemeenschap kan ontwrichten. We mogen dus niemand overslaan. Het is voor mij onvoorstelbaar dat zoveel ergernis zoveel geld kost, terwijl we ondertussen niet verder komen dan symptoombestrijding. Delinquent gedrag is een verklaarbaar verschijnsel, maar verbondenheid een nog verklaarbaarder antwoord.”

Marcel van Herpen is Projectleider Expertisecentrum E.G.O. Nederland, medeoprichter van bs. 'Uilenspiegel' (eerste ErvaringsGerichte basisschool Nederland, 1990), medeoprichter van het NIVOZ, eindredacteur van onderwijstijdschrift 'Egoscoop' en auteur van *ErvaringsGericht Onderwijs; van oriëntatie tot implementatie* (2005)
Zie ook: www.ervaringsgerichtonderwijs.nl